

המוזיאון

ידיעון למנויים, ידידים ושוחרי תרבות

נובמבר 2022 ← אפריל 2023

אמנות עכשווית וארכאולוגיה? על תערוכתו של זוהר גוטסמן "שכבה מופרעת"

סאלי הפטל נוה וטלי שרביט

6

מנכ"ל המוזיאון דנים וייל: מוזמנים להכיר

12

"מתי כבר יום ראשון?" פעילות של בני 55-70 הלוקים בדמנציה במוזיאון ישראל

פרופ' נטע בנטור, תמנה שחר ומיכל קרר

20

תערוכות ומוצגים מיוחדים

26

ידידי מוזיאון ישראל וקבוצת "כאן עכשיו"

42

ידידים וידידות, מנויות ומנויים יקרים,

לרגל השנה החדשה, אנו שמחות לצרף את הגיליון החצי-שנתי של "המוזיאון" (נובמבר 2022 – אפריל 2023) שהכנו בעבורכם, ולאחל לכם שנת אמנות טובה!

מאמרו של האוצרות סאלי הפטל נהו וטלי שרביט מזמין אתכם אל מאחורי הקלעים של תערוכת היחיד של האמן הישראלי זוהר גוטסמן, המציגה בפעם הראשונה בתולדות המוזיאון אמנות עכשווית באגף לארכאולוגיה; ריאיון עם המנכ"ל החדש של המוזיאון מגלה מקצת ממחשבותיו; ומאמרו של פרופ' נטע בנטור, תמנה שחר ומיכל קרר מתאר פעילות יוצאת-דופן של בני 55-70 הלוקים בדמנציה באגף הנוער והחינוך לאמנות שבמוזיאון ישראל.

בחלקו השני של הידיעון תמצאו מידע על מגוון התערוכות המוצגות ועל תערוכות שעתידות להיפתח בחודשים הבאים, וגם הזמנה להצטרף לקבוצת הרכישה "כאן עכשיו" של אגודת הידידים.

אנו עושות כמיטב יכולתנו לשמור על הקשר איתכם. נצלו את חברותכם באגודת הידידים ובמועדון המנויים והמשיכו לבקר במוזיאון.

שלכם,

לאה רוטשטיין
מנהלת אגודת הידידים
learo@imj.org.il

נטליה קובל
מנהלת מחלקת המנויים
members@imj.org.il

אמנות עכשווית
וארכאולוגיה?

על תערוכתו של
זוהר גוטסמן
”שכבה מופרעת”

סאלי הפטל נוה
וטלי שרביט

הכניסה לסטודיו של האמן זוהר גוטסמן עוברת דרך מטע אשכוליות פסטורלי ובו קבוצות אבנים שכמו ממתנות בסבלנות להתגלם באחד מפסליו. ביקור בסטודיו, השוכן במבנה ישן סמוך לביתו בכפר נטר, מספק הצצה לטכניקות העבודה שלו, לכישוריו ולמיומנות הפיסול הווירטואוזית שלו. כאוס מהפנט שורר במרחב שעשרות פריטים ממלאים אותו: דגמים, תבניות, יציקות, סקיצות בתלת-ממד, פסלי ענק במיני חומרים ולצידם שפע כלי עבודה קנויים או מאולתרים, המלמדים על טכניקות פיסול מגוונות. התמהיל המסקרן והמרהיב של דמויות קלסיות ודימויים עכשוויים מעתיק אותנו באחת למקום ולזמן אחרים; לרגעים נדמה לנו שחזרנו לעת העתיקה, לסדנאות הפיסול המסורתיות באסיה הקטנה או באיטליה או לתקופת הרנסנס באירופה. האסוציאציה אינה מקרית: בלב יצירתו של גוטסמן יש דר-שיח ערני ועמוק בין שני שדות ידע דומים ושונים, ארכאולוגיה ותולדות האמנות. אלה הם גם תחומי התמחותו האקדמית - לימודיו לתואר ראשון באוניברסיטת בן גוריון, לימודי המשך באמנות פלסטית באקדמיה לאמנות ועיצוב "בצלאל" והתמחותו המעשית בטכניקות מסורתיות של פיסול שיש ועץ באיטליה.

אהבתו הגדולה של גוטסמן לארכאולוגיה והתפעמותו מן האוסף העשיר והייחודי של האגף לארכאולוגיה במוזיאון ישראל הם שהולידו את תחילתו של מסע מרתק, ששיאו הוא התערוכה "שכבה מופרעת" אשר תוצג באגף מדצמבר הקרוב, למשך כשנה. אנחנו, אוצרות התערוכה, הצטרפנו אליו לפני כשש שנים. גוטסמן יצר מאז שבע עבודות פיסול מונומנטליות, והן יוצבו בין המוצגים השונים באולמות האגף. רעיון התערוכה התגבש במוחו בביקוריו הרבים במוזיאון, כשבתוך שיטוט בחללי האגף לארכאולוגיה התעוררה בליבו המשאלה לזכות ולעבוד עם הממצאים הנדירים.

עם המשאלה הזאת פנה אלינו גוטסמן, וקיבל אישור מיוחד לעבוד בחללי תצוגת הקבע מול המוצגים עצמם. הוא הגיע למוזיאון מדי שבוע, מובל על ידי סקרנותו הטבעית שאינה יודעת שובע, שהה בגלריות השונות, הכיר מקרוב את המוצגים ופיסל מהתבוננות העתקים קטנים של

כזה - בין שהמוצג הוא תגלית חדשה שמוצגת לקהל בפעם הראשונה, ובין שהוא פריט יוצא־דופן שהבשילו התנאים להצגתו - הוא יוצג בחגיגות אלגנטיות שתמשוך את הקהל אך לא תאפיל על התצוגה הקיימת. באותו אופן פעלנו גם אנחנו ויצרנו בידול עדין לצד האחדה עם המראה הכללי. כך, כל אחת משבע העבודות מגיבה, מהרהרת ומרחיבה את הסיפור של תצוגת הקבע שהיא מתארכת אצלה. בפעם הראשונה מאז הקמתו יארח האגף לארכאולוגיה תערוכה של אמנות עכשווית, ואנחנו גאות להציע למבקרות ולמבקרי המוזיאון התנסות מעין זו.

נדרשת תעוזה כדי למוסס את החיץ בין תקופות, תכנים ושיטות עבודה. ואולם, אנחנו לא הראשונות שנרתמו לאתגר. הצבות אמנותיות מסוג זה התרחשו ומתרחשות במוזיאונים רבים בעולם שתצוגותיהם מוקדשות לתחומי ידע מסוימים - לארכאולוגיה, להיסטוריה, לטבע ועוד. המוטיבציה להציג אמנות עכשווית (ולפעמים גם עיצוב עכשווי) בתוך תצוגות קבע כאלה נובעת מהרצון ליצור נקודות מבט רעננות ובלתי צפויות על אוספים מוכרים. ניצנים לאסטרטגיית תצוגה מסוג זה נראו כבר ב-1985, בתערוכה האייקונית "פרימיטיביזם" באמנות המאה ה-20: זיקה בין השבטי למודרני ("Primitivism in 20th Century Art: Affinity of the Tribal and the Modern") שהוצגה במוזיאון לאמנות מודרנית בניו־יורק (MoMA) ושילבה, בלי היררכיות או חלוקות קטגוריות, עבודות אמנות מודרניות עם חפצים שאינם יצירות אמנות (non-art objects) מתרבויות שבטיות שונות. השילוב המפתיע תמך במעשה האמנות והעניק לו עומק ופרספקטיבה. ב"שכבה מופרעת" הפעולה הפוכה - נוכחותם של הפסלים בתוך תצוגת הקבע מבקשת לחשוף צד אחר של הממצאים ולהרחיב את גבולות השיח על ארכאולוגיה, היסטוריה ותולדות האמנות. לצד הדמיון החומרי והסגנוני מציע כל אחד מן הפסלים החדשים גם אמירה אישית - בביקורת נוקבת או בהומור מושחז - על התקופה שבה אנו חיים כעת.

התלבטנו רבות כיצד להתערב בתצוגה ארכאולוגית מובנית בעלת רצף נרטיבי מוצק. תהינו איך להבליט תערוכה של אמן עכשווי בתוך אגף רחב־ידיים עתיר מוצגים. שמירה על הקיים מצד אחד והוספת החדש באופן הראוי ביותר מצד אחר היתה האתגר הגדול ביותר שלנו. אתגר נוסף היה כרוך באופן עבודתו של גוטסמן: רוב הפסלים שיצר לתערוכה נעשו במכוון בטכניקות ובחומרים זהים או דומים לאלה של הממצאים הארכאולוגיים. הקירבה האסתטית והחומרית בין החדש לישן היתה יכולה לחבל בנבדלות ביניהם. החלטנו אפוא להתייחס לעבודות הפיסול של גוטסמן בצורה דומה לזו שנהוגה במוזיאון כאשר מוסיפים לתצוגה הקיימת "מוצג מיוחד". במקרה

התערוכה בנדיבות: הקרן ליוצרים עצמאיים מייסודו של משרד התרבות והספורט; מועצת הפיס לתרבות ולאמנות; וקרן אוטסט לאמנות עכשווית

מנכ"ל המוזיאון דניס וייל: מוזמנים להכיר

דניס וייל, 61, המנכ"ל החדש של המוזיאון ובן למשפחת תורמים שווייצית ותיקה, לא שוכח את הנשיקה שקיבל בילדותו מדוד בן גוריון. מי שעמד בראש המכון לעיצוב במכון הטכנולוגי של אילינוי בשיקגו, עדכן את המיתוג של מקדונלד'ס וייעץ לארגונים חברתיים וציבוריים, מבקש יותר מכול להנגיש את המוזיאון למבקרים מכל הסוגים ←

מה שלומך, דניס? הגעת אלינו לפני שישה חודשים. איך אתה מרגיש היום ומה גילית על המוזיאון ועל עצמך בחודשים האלה?

אלה היו שישה חודשים מלאים. למדתי הרבה, פגשתי הרבה אנשים, והיה נפלא לראות את החזרה של המבקרים מ-30% אחרי הקורונה ל-80% עכשיו. המוזיאון קם לתחייה והמועצה הבינלאומית של ידידינו בעולם התכנסה שוב אחרי הפסקה של שנתיים. אנחנו נהנים היום מהעבודה שקודמי בתפקיד, עידו ברונו, וצוות האוצרים עשו על תוכנית התערוכות לשנת 2022 ו-2023. "בחזרה לחלב" היא הצלחה גדולה, ואני מעריך שהתערוכה של סיגלית לנדאו תהיה ציון-דרך בתולדות המוזיאון.

ואיך אתה מרגיש? אילו דברים גילית על המוזיאון שלא ידעת?

הכרתי את המוזיאון טוב מאוד לפני שהגעתי. אני רואה בו מקור של השראה ומוסד חזק, בעל היסטוריה ארוכה. מוסדות-מורשת מסוגו נוטים לנוע לאט יותר וצריכים להתחדש ולהתאים את עצמם לעולם המשתנה. מוזיאון ישראל מתקרב לשנתו ה-60. אני מחלק את ההיסטוריה שלו לשלוש תקופות. חשוב לזהות אותן, כי הן בונות את הדנ"א של המוסד, וכשמתכננים את השלב הבא, ראוי לעדכן ולחדש אבל חשוב לעשות זאת על בסיס הדנ"א, על הכוח שכבר קיים.

בתקופה הראשונה של טדי קולק עיקר המאמץ הושקע בבניית האוסף. באוסף 'בצלאל' היו 3,000 פריטים ולטדי היה מוזיאון שלם למלא. היום, האוסף של המוזיאון אינו רק הגדול בישראל - 80%-90 מאוצרות התרבות החזותית של המדינה - אלא גם כזה שבמדינות אחרות היה מתחלק בין כמה מוזיאונים. אני חושב שעלינו לתת חשיפה הרבה יותר גדולה לאוספים שלנו ולעשות אותם נגישים יותר, בפלטפורמות דיגיטליות. אחרי שישים שנה הגיע גם הזמן לשפר את המעבדות שלנו ואת המחסנים. מוזיאונים רבים בימינו פותחים לציבור את המעבדות ואת המחסנים, כדי שיבקר בהם ואולי גם יבקש לראות דברים מסוימים מן האוספים.

עשרים השנים הבאות היו בהנהגת מרטיין וייל, שהביא לארץ את מדע האוצרות. ואכן, עד היום המוזיאון הוא כור מצרף לאוצרים ועובדי מוזיאון. מנהלים ואוצרים ראשיים במוזיאונים אחרים בארץ התחילו את דרכם המקצועית כאן. אין ספק שזאת חוזקה גדולה שלנו. אם התחלנו עם יונה פישר ז"ל ועם יגאל צלמונה, האתגר שלנו הוא לחזור ולעמוד בראש, להוביל בתחום האוצרות, והמטרות של האוצרות החדשה הן ליצור תערוכות שמיועדות למגוון גדול של קהלים, להרחיב את מעגלי המבקרים, להיות נגישים יותר, אקדמיים פחות, ולהתבסס על מחקר אך להציג את הדברים בדרך ידידותית ומשתפת יותר.

אילו כישורים צריכים להיות ל"אוצר חדש" כזה?

ראשית, שפה פשוטה, הבנה איך לעשות את הדברים נגישים יותר לקהלים רחבים יותר. מוזיאונים רבים באירופה נוקטים היום לשון פשוטה שמביאה בחשבון את כל סוגי המבקרים. שנית, חשיבה מראש על סוג ההשפעה שהתערוכה רוצה לייצר, על מה שהמבקר ייקח איתו. לא מזמן ערכנו סדנה בת יומיים עם כל האוצרים שהציגו את רעיונותיהם לתערוכות 2024, והתחלקנו לקבוצות שביקשו לזהות את ההשפעות השונות של כל תערוכה. מעבר ליופי, דובר שם על סובלנות ועל הבנת האחר, על תובנות חדשות על הסכסוך ועל נושאים אנושיים שעולים מן הארכאולוגיה ותקפים גם בימינו. שתי שאלות המפתח ששאלנו את האוצרים היו: מדוע עכשיו? מהי הרלוונטיות של התערוכה לימינו? ומדוע במוזיאון ישראל? אילו יכולות יש דווקא לנו להציג את הנושא הזה בדרך הטובה ביותר? ... עשרים השנים הבאות, בהובלת ג'יימס סניידר, התמקדו בביסוס מעמדו של המוזיאון בעולם ובהפיכתו ממוזיאון מקומי למוזיאון בינלאומי. אנחנו כמובן רוצים להמשיך את המגמה הזאת. אני חושב שלהיות היום מוזיאון ברמה עולמית פירושו לקחת יותר סיכונים, לא להסתמך על שמות גדולים אלא לתת במה לאמנים שלא היתה להם הזדמנות להתבטא, לנושאים, לזהויות ולקונפליקטים. תערוכות כאלה לא יכולות לתת את התשובות אך כן יכולות להציע גירויים שיעוררו את המבקרים למחשבה.

מהקבוצות האלה הוא 10%-15% - מספר שכמובן לא מייצג את מספרם היחסי בירושלים או בישראל. לכן, אנחנו צריכים לעבוד טוב יותר כדי לתת להם את ההרגשה שהם רצויים וליצור תערוכות שמדברות אליהם.

למשל?

אני חושב שהמחסום של דוברי הערבית נובע בחלקו מהמיתוג שלנו. הם רואים בנו ישות ציונית מאוד, ואנחנו אכן ציונים, אבל לפי טדי קולק הציונות שלנו באה לידי ביטוי בכך שאנחנו מבקשים לעזור למדינה בכל דרך. בספרייה הלאומית, השכנה החדשה שלנו, מגדירים את קהל היעד כשייך למדינת ישראל, לארץ ישראל ולעם היהודי. "מדינת ישראל" פירושו כל התושבים שחיים כאן (להבדיל מאזרחים), כלומר גם אנשים ממזרח ירושלים. אני חושב שעלינו לאמץ את הראייה הזאת. ב"ארץ ישראל" הכוונה היא לכל העמים שחיו כאן או שלטו כאן, והמוזיאון נמצא במקום טוב מהבחינה הזאת, בזכות האגף לארכאולוגיה שתוכנן כך שהמבקר הולך בו לאורך ההיסטוריה. אגב, התוכנית לנוער דובר ערבית שאנחנו מפעילים באגף הנוער הכי מצליחה באגף לארכאולוגיה, משום שכל אדם, בין שהוא מוסלמי או נוצרי, מוצא שם את עצמו ומוצא בתצוגה חפץ שמגדיר את זהותו.

נכון. כיתות ממזרח העיר מגיעות לכאן כבר שנים. השאלה היא איך אפשר להביא למוזיאון את האדם הפרטי, את המשפחה ממזרח ירושלים?

דבר ראשון, באמצעות תערוכות שמעניינות את כולם, למשל, התערוכה "לחם" שהוצגה במוזיאון והתערוכה הארכאולוגית הבין-דתית והבין-תרבותית על סעודות ומשתאות שנציג באביב בנושא העומק שלה מאוד חברתי. הדבר השני, שחשוב לא פחות מהראשון, הוא שניתן לכלול את ההרגשה שהם רצויים כאן, שמוזיאון ישראל או ליתר דיוק קריית המוזיאונים שלנו - היכל הספר, גן הפסלים, וארבעת האגפים הגדולים שכל אחד מהם הוא מוזיאון בפני עצמו - הוא המוזיאון של כל תושבי ישראל. השאיפה הגדולה שלי היא שנתפור תוכניות

דיברת על הרחבת הקהלים. ירושלים היא העיר השנייה הכי ענייה בארץ. איך אתה מתכוון להביא לכאן את האוכלוסייה קשת-היום, את תושבי העיר הדתיים והערבים? והאם תתמוך בהצגת תערוכות שנויות במחלוקת ותערוכות פוליטיות?

שנויות במחלוקת - כן, פוליטיות - אני חושב, שאמנות לא צריכה להיות פוליטית גרידא, אלא לעסוק בקונפליקטים, לשפוך אור על הבעיות ועל האתגרים אך לא לקחת צד. זאת אגב, הסיבה שהמוזיאון אינו מוזיאון לאומי. טדי קולק רצה להבטיח את עצמאותו, ולכן חלקה של הממשלה בתקציב המוזיאון אינו עולה על 40%. המודל הזה מחייב אותנו לגייס לפחות 50% מהתקציב שלנו ולמצוא יותר בעלי עניין שיתמכו בנו. כך יש לנו מצד אחד יותר חופש, ומצד שני עלינו לרצות לא רק את הממשלה אלא גם את התורמים והידידים שלנו, כדי שיתנו לנו כסף. אני חושב שמבחינתם, הציפייה היא תמיד שנהיה ביקורתיים יותר. אפרופו ביקורתיות, לפני כמה ימים, כשעסקתי במינוי האוצרת החדשה שלנו לאמנות עכשווית, אמרתי שכמוזיאון שפועל בירושלים, במוקד הסכסוך ובעיר שאוכלוסייתה מגוונת מאוד, עלינו להציג ואף להוביל את הצגתה של אמנות עכשווית בדרכים ביקורתיות ונגישות יותר. במקום להציע עבודות של אמן-כוכב ולעשות איתן סלפי, במקום הטלפון הנייד, אנחנו מאמינים באמנות שמדברת אל הראש ואל הלב, ומה שחשוב לנו אינו דווקא הסטטוס של האמן.

אם נחזור לעניין התקופות בתולדות המוזיאון, אנחנו עומדים עכשיו בפתחה של התקופה הרביעית שבמוקד שלה צריך להציב את האימפקט, את ההשפעה. אני בא מהאוניברסיטה, וכבר לפני עשר שנים אוניברסיטאות דרשו מהחוקרים שלהן להיות פחות אליטיסטיים, לעבור מאקסלוסיביות לאינקלוסיביות, ולהציג את התרומה של מחקריהם לפתרון הבעיות החברתיות הגדולות. זה מה שמצופה גם ממוזיאונים, ובדיוק בהקשר הזה דיברנו על התפקיד של אמנות עכשווית ועל כוחה לעשות זאת. דרך נוספת קשורה למבקרים הדתיים ודוברי הערבית שהזכרת. אחוז המבקרים במוזיאון של בני כל אחת

והוויות שיענו על הצרכים השונים והרבים של אוכלוסיות למיניהן, שנגיע לבתיהם של 50% מתושבי הארץ באמצעות שיתופי פעולה או באמצעים דיגיטליים, שנשלח תערוכות קטנות לפריפריה ושנשתף את התוכניות והניסיון הרב של אגף הנוער.

השאיפה לקרב את הקהלים האלה לאמנות עכשווית, שכמו מוזיקה קלסית עכשווית צריך הרבה ידע כדי ליהנות ממנה, אינה בעצם חלום באספמיא?

ממש לא. זאת השקפה אליטיסטית מאוד, שהיתה נכונה אולי בשנות ה-80 או ה-60 אך אינה תקפה עוד היום. אנחנו חיים בעולם שבו אפשר למצוא את הנושאים האלה בכל מקום, מהמדיה החברתית, דרך האינטרנט, משחקי וידאו... הדרך להציג ציורים ודימויים בעולם שהשתנה לגמרי מבחינת חזותית עברה דמוקרטיזציה ואמנות עכשווית אינה מציבה עוד מחסום. מי שיצר את המחסום היו שומרי הסף – אוצרים, אמנים ובעיקר בעלי גלריות שרצו לשמור על השוק ולקדם אמנים, לעשות מהם גיבורי תרבות כדי להרוויח כסף.

קהל המבקרים במוזיאון מבוגר ברובו. איך אתה חושב להביא לכאן צעירים?

הנושא של צעירים ואמנות בעייתי בכל העולם. אמנות פשוט משעממת אותם. הם חיים ברמה גבוהה כל-כך של גירוים, שהציפייה שהם יבואו רק כדי לראות תמונות תלויות על הקיר פשוט לא מציאותית. זה לא יקרה. ולכן בתערוכות עכשוויות יש הרבה יותר עבודות וידאו והן הרבה יותר דיגיטליות ואינטראקטיביות. האינטראקטיביות חשובה מאוד. זה לא אומר שכל התערוכות צריכות להיות כאלה אך ב"תיק התערוכות" שלנו צריכה להיות לפחות תערוכה אחת "טכנולוגית" יותר, שמפעילה את המבקרים ומשתפת אותם.

אוסף האמנות והתרבות היהודית שלנו הוא הגדול והמקיף בעולם ואוספי הארכאולוגיה שלנו הם

יחידים מסוגם. איך לדעתך אפשר למשוך צעירים לתצוגות האגפים האלה?

אני חושב שארכאולוגיה מתאימה מאוד לצעירים משתי סיבות: ראשית, בשל המרכיב החנוני שלה; הצעירים של היום די חנונים, הם אוהבים טכנולוגיה, ושנית – בזכות משחקי וידאו. משחקים רבים מתבססים על טירות, על בניינים שנהרסים ונראים כאתרים ארכאולוגיים, ולכן בארכאולוגיה טמון גורם משיכה עצום לצעירים. אשר לאגף לאמנות ותרבות יהודית, יש לנו תוכנית שמביאה קבוצות של צעירים מכל הארץ ועוסקת בזהות היהודית. המציאות המדומה בתערוכה על בית-הכנסת העתיק בחלב היא דרך להביא אותם, ואני רואה שהם די מתעניינים בתערוכה. עם זאת, אנחנו המוזיאון היחיד בעולם שמציג את כל הקהילות היהודים באלפיים השנים האחרונות. תצוגת החנוניות היוצאת מן הכלל שלנו היא דוגמה לכך. לכן, אני חושב שעלינו להגביר את שיתוף הפעולה עם מוזיאונים יהודים בעולם ולייבא אליהם תערוכות מן האוספים שלנו.

הקורונה לימדה אותנו שאפשר לראות יצירות מכל העולם, להתעמק בהן וליהנות מהן, בלי לצאת מהבית. איך אפשר לדעתך לגרום לאנשים לצאת מהבית ולבוא למוזיאון?

ברור שחוויה דיגיטלית שונה מהחוויה של עמידה פנים אל פנים מול יצירה בגודל טבעי. כדי שגם אחרים ישתכנעו בכך, אני מציע לנקוט את מה שאני מכנה "אסטרטגיית נטפליקס": חוויה דיגיטלית של תערוכה כפרק ראשון שמייצר את העניין לראות עוד וממש לנסוע מקריית שמונה למוזיאון כדי לראות את מה ששמעו עליו בהקפת או ראו בסרטון. אחד הדברים המאתגרים במוזיאון ישראל הוא שהביקור בו חייב להיות מתוכנן, זה אינו מוזיאון שנמצא על הדרך והביקור בו לא יכול להיות בעקבות דחף רגעי. הסכת, בזכות זה שהוא מגיע דרך האוזניים ולא דרך העיניים, עשוי לעורר ולהלהיב את המאזין לבוא ולראות במו עיניו. לסיכום, אני רוצה לדבר על ארבע אסטרטגיות או יוזמות שאנחנו רוצים לפתח: הראשונה היא "לחיות

ובכך, המוזיאון הוא המוזיאון שלכם, לא שלנו, ואתם בעלי העניין הפוטנציאליים בישראל ומעבר לה. המוזיאון נבנה וגדל באמצעות הידידים שלנו ואנחנו אסירי תודה להם. אנחנו מקווים שהם יצטרפו להמשך המסע שלנו - למהפכה (revolution) או ליתר דיוק לשלב הבא בהתפתחות (evolution) שלנו - בחיפושנו אחר דרכים חדשות שהולמות את התקופה ואת מי שאנחנו.

תודה רבה, דניס, שהקדשת לנו מזמנך ושוחחתי איתנו.

ראיינו: תמי מיכאלי ונטליה קובל

את המטרה שלנו", למצוא את הזהות שלנו, אילו קהלים אנחנו רוצים למשוך, לגבש את המיתוג ולמדוד את מידת ההשפעה שלנו; השנייה - לצאת אל מחוץ לכותלי המוזיאון באמצעים דיגיטליים אך גם באמצעות שיתופי פעולה, למשל לחלוק את תוכניות הלימוד של אגף הנוער עם מרכזים קהילתיים בצפון ובדרום כדי שהם יציעו אותן במקומותיהם, בחסות מוזיאון ישראל, וכך יגיעו אליהם יותר משתתפים. לו היינו חולקים את הידע והניסיון שלנו עם אחרים, מעגל ההשפעה שלנו היה מתרחב במהירות גדולה הרבה יותר. כך גם הפעילות של אגף הנוער עם חולי דמנציה - למה שלא נחלוק אותה עם אחרים? השלישית היא חידוש התשתית הארגונית שלנו. עלינו להיות הרבה יותר זריזים וגמישים, ליצור תרבות עבודה חדשנית יותר ולהסיר מחסומים - יש לנו עובדים יצירתיים מאוד עם רעיונות גדולים ועלינו למצוא דרכים להקל את מימוש הרעיונות שלהם; והרביעית - לבנות מודל כלכלי בר קיימא. הפילנתרופיה משתנה, ועלינו להתאים את עצמו. כשם שאנחנו שואפים להרחיב את סוגי הקהל שמגיע אלינו, עלינו למצוא בעלי עניין נוספים שיתמכו במוסד הזה.

אם אבוא למוזיאון עוד שנתיים-שלוש, מה ישתנה בו לעומת היום?

מה שלא ישתנה הוא שהמוזיאון ימשיך להיות מקום של אוצרות, שמי שנכנס אליו מרגיש שהוא במקום אחר. אני מקווה שיהיה לך ברור יותר מדוע באת ושתראי כאן מגוון גדול יותר של אנשים, כלומר את הגשמת הרעיון שהמוזיאון נועד לכולם; שאנשים יגיעו לכאן, כי הם יידעו שמהו מסוים מחכה להם. מבקרים שבאים היום למוזיאון מוצפים ממספר התערוכות ולא תמיד יודעים למצוא אותן. אני מקווה שהמוזיאון יהיה נגיש הרבה יותר, ברור יותר ומאיר פנים.

הידיעון מיועד למנויים ולידידים שלנו. האם תרצה לומר להם משהו אישי?

**פעילות של בני 55-70
הלוקים בדמונציה
במוזיאון ישראל**

**”מתי כבר יום
דאשון?”**

פרופ' נטע בנטור, תמנה שחר ומיכל קרר

שתי קבוצות של אנשים שלא יוותרו על יום הפעילות שלהם במוזיאון מקפידות להגיע לאגף הנוער אחת לשבוע, כבר חמש שנים. בכל אחת מהן יש 8-9 גברים ונשים שלוקים בדמנציה מוקדמת. המחלה גורמת להידרדרות קוגניטיבית ותפקודית מתמשכת, בלתי הפיכה וחשוכת מרפא, בינתיים. על אף שהיא מתפתחת בגיל זקנה, כ-4% לוקים בה לפני גיל 60, ובעקבות כך מאבדים בהדרגה את הזיכרון, את יכולת ההבנה, את כושר ההתמצאות והביטוי, ועם הזמן גם את כושר התפקוד. רובם המכריע גרים בביתם עם בני משפחה - מטפליהם העיקריים, שנושאים על גבם נטל פיזי ונפשי משמעותי.

מחקר שערכה פרופ' בנטור ובו תצפית במשך כשלושה חודשים ושיחות עם בני המשפחה מלמד על תרומת העצומה של הפעילות במוזיאון למשתתפי החוג בחמישה תחומים: א. גירוי שכלי ורוחני; ב. ביטוי אישי ותעסוקה יוצרת בריכוז, בהתמדה ובחופש בחירה; ג. יצירת חברויות חדשות, חמות ועמוקות במקום אלה שאבדו; ד. יצירת אפיקים רבים לביטוי רגשות של אושר ושל כאב; ה. תמיכה בבני המשפחה. עוד עלה מהמחקר, כי אף שהפעילות במוזיאון נערכת במסגרת "הכאן והעכשיו", תרומתה אינה מסתכמת בחוויה זמנית של המשתתפים אלא מתרחבת גם לשאר ימות השבוע ולקשריהם עם העולם הסובב אותם. ככל הידוע לנו אין לפעילות קבועה ומיטיבה זאת אח ורע בשום מוזיאון בעולם.

תפיסת-עולם פלורליסטית, שלפיה השתתפות בפעילות תרבותית עשויה לתת לאדם תחושת שייכות, מזון לנפש, השראה ושמחת חיים, מניעה את מוזיאון ישראל להפעיל חוגים לאנשים עם צרכים מיוחדים זה כעשרים שנה. אנשי הצוות שעובדים עם אנשים אלה רכשו ידע וניסיון בחינוך מוזיאלי והם בעלי מיומנויות במתן מסגרת מותאמת, שמעניקה תחושת אמון הדדי וביטחון עצמי. במסגרת זאת יזמה תמנה שחר, שעמדה בראש מחלקת ההדרכות לאוכלוסיות עם צרכים מיוחדים, את הפעילות לאנשים שלוקים בדמנציה צעירה בשיתוף פעולה עם עמותת מלב"ב (מרכז לטיפול בקשיש בקהילה). שתי מדריכות מלוות כל קבוצה ולידן מסייעות עובדת סוציאלית ממלב"ב

ומתנדבת.¹ כל קבוצה כזאת מודרכת בידי שתי מדריכות. המפגש השבועי של קבוצת המשתתפים הקבועה מורכב מהדרכה דיאלוגית בתערוכות ומסדנת יצירה. לכל מפגש בן כחמש שעות סדר-יום קבוע, המתחשב ביכולת הקשב והריכוז של המשתתפים, ובו: סיור מודרך באולמות התצוגה, עבודה בסדנת אמנות, הפסקות למנוחה, ארוחה משותפת ושיחה חברתית לא מובנית. בפעילות משתתפים 16-18 איש בשתי קבוצות. כשני-שלישים מהם גברים, כולם עבדו עד השנים האחרונות, מחציתם בעלי השכלה אקדמית. מחציתם גרים עם בני משפחה, אחרים עם מטפל זר, רובם מסוגלים ללכת. גם אם הבעת פניהם מלמדת שהם מבינים את הנאמר, רובם מתקשים מאוד לבטא את עצמם במילים. רק מעטים מהם מתבטאים באופן קוהרנטי ויכולים להתייחס לדברים ולהשיב לשאלה פשוטה. השאר מניבים כמעט אך ורק במענה לשאלה ישירה, לרוב במילה או שתיים. רובם לא מתמצאים בזמן ובמקום, ואינם מסוגלים למצוא את דרכם בסביבה הקרובה, גם לא לחדר השירותים הסמוך. בני משפחותיהם מדווחים שהם זקוקים להשגחה צמודה ושאי אפשר להשאירם לבד בבית, ולו גם לזמן קצר.

לאחר כמה שנות פעילות ולאור תגובות תומכות ומוקירות של המשתתפים ובני משפחתם, התעורר רצון לבדוק את תרומת הפעילות במוזיאון ללוקים בדמנציה באמצעות מחקר חיצוני, שיהיה אובייקטיבי ככל האפשר. התרומה הראשונה שעולה מן המחקר היא שהביקור בתערוכות מהווה גירוי שכלי, רגשי ורוחני ומעניק למשתתפים "משהו לחשוב עליו". היות שכמה מהם לא נחשפו בעבר לאמנות, הביקור במוזיאון פתח לפנייהם עולם חדש, מעניין ומעורר התפעלות, לעיתים עד כדי התרגשות. אחד מהם אמר: "לפני שחליתי לא הבנתי כלום באמנות ופה פתחו לי עולם של צבעים ופסלים... פתחו לי מנהרות". משתתף אחר, שעבד בעבר עם מתכות, מתרגש בכל פעם שהוא עובר ליד פסל ברונזה. הוא מסתכל בו שעה ארוכה, מתפעל בקול ומנסה להסביר איך יצרו את הקימורים והזוויות

¹ המדריכות הן: מיכל קר, בתיה קטן, יעל בצלאל ושנטל שרביט, והמתנדבת היא תמי בן דוד.

סביבה עתירת גירויים המערבת את כל החושים - לדוגמה בטיול בגן הפסלים; ההזדמנות לתקשורת אנושית וליצירת "חברותא" מעבר למחלה, בסביבה פלורליסטית ואמנותית אך גם מוגנת ותומכת - ייתכן שכל הפעולות האלה מגבירות את גלי האלפא במוחם של המשתתפים ומסייעות להם להיות מעוגנים יותר בעצמם ומחוברים יותר לסביבתם. המסגרת הקבוצתית מאפשרת להם לחוות תחושה של חברות קרובה עם אנשים דומים להם, והחברותא מספקת להם ביטחון להביע רגשות אנושיים של שמחה, אושר, כאב וצער, שלעיתים הם אינם יכולים לבטא בסביבתם היומ-יומית, שבה הם שותקים לרוב. "אני אסירת תודה על החוג הזה", אומרת בת-הזוג של אחד המשתתפים, "הוא משלב את רוח אדם עם היצירתיות שלו. העשייה מגיעה ישירות אל הלב, בלי מלל, בלי מסכות, בלי הגנות, בקו ישר ללב".

על כך הגיב אותו משתתף: "גם את לא זוכרת? אם כן, בואי תשבי בצד הזה [בצד של משתתפי הקבוצה]... בהזדמנות אחרת, כשהמדריכה אמרה שהיום נצייר בפחם, הוא העיר "לא אוהבים אותנו, אז מגיע לנו לעבוד בפחם". נראה שהאווירה הלא-שיפוטית, המכילה והחברית, נותנת לו ביטחון לבטא את כאבו, גם אם באופן עקיף. התרומה הרביעית של הפעילות במוזיאון היא פיתוח חברויות חדשות. עם הזמן התקרבו המשתתפים זה לזה ונעשו חברים קרובים, אוהבים ומפרגנים. רובם איבדו את חבריהם הקודמים ואת המסגרות החברתיות שלהם, ובמוזיאון הם מצאו חברה וחבורה חדשה. החום, התמיכה והקשר העמוק (bonding) באים לידי ביטוי בשיחות, במחוות, בשמירה האחד על האינטרסים של השני וב"טקסים" קבועים כגון הכנת כוס קפה זה לזה ועישון סיגריה ביחד. אחת מבנות-הזוג העידה: "הוא קורא להם 'החברים שלי' ואומר 'כולנו אותו דבר, לכולנו התקלקלה הקופסה'".

ודבר אחרון, לפעילות במוזיאון יש תרומה עצומה לקשר המשפחתי ולרווחת בני המשפחה. כך למשל, אחד המשתתפים בוחר בקפדנות את התמונות היפות ביותר בעיניו בתערוכה, מצלם אותן ושולח לקבוצת הוואטצאפ המשפחתית, יחד עם ציוריו מהסדנה. בני המשפחה מגיבים בסמלי אימוג'י וחילופי המסרונים הם כיום אפיק התקשורת הכמעט יחיד שלו עם בני משפחתו. משתתף אחר הביא לתערוכה של פיטר ופאן את אשתו, ילדיו ונכדיו והם בילו שם ביחד, תוך שהוא מנסה לספר לנכדים את מה שלמד מהמדריכה.

לסיכום, את מצב המוח וגמישותו אפשר למדוד באמצעות הפעילות החשמלית של גלי המוח, האנטומיה של המוח וכמות החלבונים שמצטברים בתוכו ונמדדים בבדיקות רוק. גלי אלפא מופיעים בזמן רגיעה, ריכוז, קשב פנימי ופעילות גופנית אך שכיחותם פוחתת בקרב חולי דמנציה ואלצהיימר. ייתכן, שהשילוב בין הפעילות השכלית והגופנית של משתתפי החוג - למשל, ציור לא רק באמצעות הפעלת פרק כף היד, אלא על ניירות גדולים באמצעות הזרוע כולה והגוף, ביד ימין וביד שמאל; יצירת

(אף שכמעט אינו מסוגל לומר משפט אחד קוהרנטי). אלה שמכירים אמנות לא רק נהנים מיופיה אלא גם מההתרגשות שמעוררת בהם חוויה מוכרת ואהובה. התרומה השנייה של הפעילות במוזיאון מתבטאת בפיתוח תחושת היצירתיות, באפשרות לביטוי אישי ולתעסוקה יוצרת. המשתתפים מרוכזים בעבודתם שעה ארוכה, בוחרים חומרים וצבעים ולעיתים מייצעים לאחרים. בסיום העבודה יש מהם שמתגאים ביצירתם ומזמינים את חבריהם להתפעל. הפעילות היצירתית בסדנה גם פתחה בפני כמה מהם אפיק חדש לתעסוקה בבית, כפי שמספרת אשתו של אחד המשתתפים: "קניתי כן-ציור וצבעים, והוא מצייר ומשרבט לידי במטבח. אני יושבת איתו ושנינו מציירים... בזכות זה הוא גם מוכן לעשות פזלים עם הנכדים כדי ליצור תמונות".

לתרומה השלישית של הפעילות חשיבות מיוחדת, מפני שהיא פותחת למשתתפים אפיקים לביטוי רגשות, שנחסמו ונסתתמו בקרב רובם. כך למשל, אחד מהם שהגיע לפעילות באיחור, עבר בחיור רחב מאחד לשני וחיבק את כולם, כאילו מצא את אחיו האובדים. נראה היה שהוא התרגש מכך שסוף-סוף הגיע לאנשים ולמקום שהוא אוהב ושאוהבים אותו. בת-זוג של משתתף אחר סיפרה: "כשהוא יוצא מהמוזיאון, פניו מאירות. הוא לא יכול לדבר אבל אני רואה שהוא שמח, שהיה לו טוב".

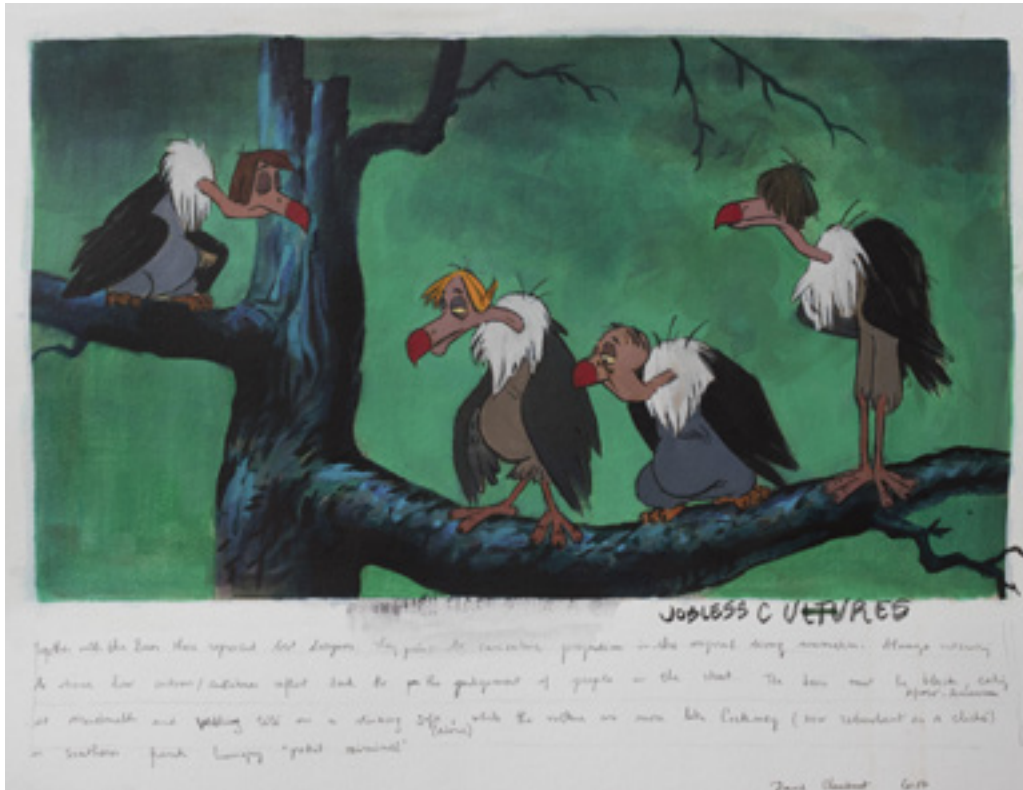
לצד השמחה, יש מקום גם לביטוי רגשות של צער וכאב. בביקור בתערוכה "מבט מצועף: גילויים על כיסויים בלבוש המקומי" שאל מישוה מדוע הנשים לבושות כך [עטופות מכף רגל ועד ראש]. אחת המשתתפות, שמתקשה מאוד להתבטא, השיבה בספונטניות: "זה מישוה אומר להן". היא ניסתה להמשיך את הרעיון ומשאלה הצליחה אמרה: "ככה זה... מה שאני רואה זה משהו נורא. הבן-אדם הזה עם הרבה סבל". משתתף אחר, מעורב מאוד בפעילות הקבוצה ואהוב על המשתתפים, מרבה לדבר ומביע לעיתים קרובות, בדרכו הצינית, את כאבו על מצבו המידרדר. בעת ביקור בגן הפסלים, המדריכה מספרת שבזמן שיפוץ המוזיאון נגנב אחד הפסלים. מישוה שואל, מי היה הפסל? והיא עונה שאיננה זוכרת את שמו. בתגובה

בעבודת הווידיאו שלו "הצורך הטהור" מעלה האמן דויד קלארבוט את השאלה, מה יקרה אם החיות בסרטו הקלטי של וולט דיסני, "ספר הג'ונגל", יתנהגו כמו חיות? כשלוש שנים עמלו קלארבוט וצוותו על ציור מחדש של כל פריים מהסרט של דיסני ועל החזרת הממד המציאותי לדמויות ולסצנות. עבודה זאת היא נקודת המוצא לתערוכה שעוסקת בדו־קיום או במאזן האימה שבין האדם לסביבתו ולחיות הבר המאכלסות אותה. עבודות הקולנוע, האנימציה, הציור, הצילום, המיצב והמחול של האמנים העכשוויים בני התרבויות השונות המוצגות בה נעות על הציר שמהבדיוני למציאותי, מן הבהיר לאפל, מפרשנויות לסרטו של דיסני למציאות שהיא לעיתים אוטופית, לעיתים דיסטופית ולעיתים אפוקליפטית. תפקידיהם המתחלפים של הקורבן והתליין בעבודות אלה מעלים את השאלה, מי בעצם החיה כאן? האמנים המשתתפים: קלארבוט, פייר ביסמוט, דאג אייטקין, מרק דיון, גיל שני, אנט מס'זה, פסי גירש, דפנה קפמן, קיקי סמית', יוזף בויס, גלעד אפרת, נטע לאופר ואחרים.

שעת אין־מוח: בעקבות ספר הג'ונגל

הביתן ע"ש אילה זקס אברמוב וביתן העיצוב
האוצרת: טליה עמאר
קטלוג בעברית

מ־1.12.22

דויד קלארבוט, הצורך הטהור (תרבויות חסרות עבודה), 2017, מגוון דיו, גרפיט ואקריליק על נייר, באדיבות האמן וגלריות אסתר שיפר, ברלין, ושון קלי, ניו־יורק

תערוכות ומוצגים מיוחדים

נובמבר 2022 – אפריל 2023

שיתוף פעולה ראשון בהיסטוריה בין מוזיאון ישראל למוזיאון הלאומי בניו דלהי מציג, בסיוע משרד התרבות ההודי ושגרירות הודו בישראל, מבחר פסלי אבן וברונזה של אלים ואלות הינדואיים מרכזיים: וישנו, שיווה, גאנשה והתגלמויות שונות של האלה דווי. הפסלים גדולי-הממדים מן המאה ה־4 עד המאה ה־13 מגלים בדרכם המיוחדת תכנים ומשמעויות מתרבות הודו העשירה.

רוח בחומר: פסלי אלים מהמוזיאון הלאומי של הודו

אולם ספרטוס

האוצרת: מרים מלאכי

דפדפת גלויות בעברית ובאנגלית

מ־2.12.22

שיווה מלך הרקדנים, טמיל נאדו, המאה ה־12
ברונזה, המוזיאון הלאומי, ניו דלהי

סיגלית לנדאו: הים הבוער

הבניין לאמנות מודרנית ולאמנות עכשווית ע"ש נתן קמינגס
האוצרת: אמיתי מנדלסון
דפדפות בעברית, בערבית ובאנגלית

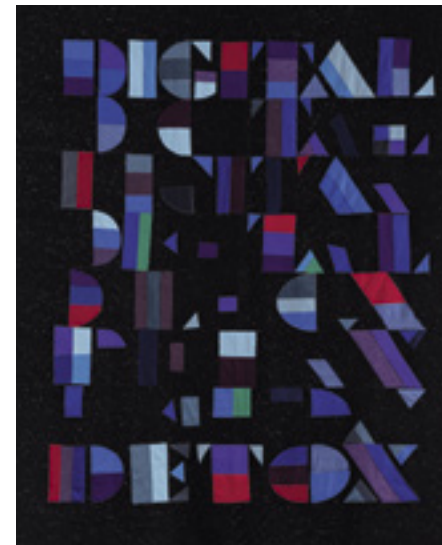
סיגלית לנדאו, אי שמש (גשר II), 2022, פרט מתוך מיצב
וידאו, אוסף האמנות

מיצבים מרהיבים של חפצים שהוטבלו בים המלח, עבודות וידאו, תצלומים ודגם של גשר מעל פני הים מרכיבים את תערוכתה רחבת-ההיקף של האמנית המוערכת סיגלית לנדאו בעקבות 20 שנות יצירה. לנדאו מוצאת בים המוות מקור השראה ומקור אנרגיה ויצירתיות ומעלה ממעמקיו עבודות רבות יופי ובעלות עומק רעיוני הנוגעות ליחסים שבין מוות לחיים, בין פצע למרפא ובין הרס לתקווה. הקלה מוזמן לצלול בעקבותיה במקום הכי נמוך בעולם ולצאת ממנו אל גשר בין דעות, תרבויות, דתות ועמים, גשר על פני מים בוערים.

דאג אייטקין: דגלים ושרידים

אולם בלה והרי ווקסנר
האוצרת: אורלי רבי
דפדפת-כרזה בעברית, בערבית ובאנגלית

עד 31.12.22

דאג אייטקין, גמילה דיגיטלית, 2020, מגוון אריגים, באדיבות האמן; גלריה 303, ניו-יורק; גלריה אווה פרזנהובר, ציריך; ויקטוריה מירו, לונדון; וריגן פרוג'קטס, לוס אנג'לס

"דגלים ושרידים" של האמן האמריקאי דאג אייטקין אורגת יחד מראות ותחושות שהטביעה מגפת הקורונה על הנוף, על הכלכלה ועל גוף האדם ונפשו. בסגר הראשון ב־2020 ביקש האמן הרב־תחומי להמשיך ליצור והשתמש בבגדים ובאריגים שמצא בין כותלי ביתו לעבודות קולאז'. התוצאה מזכירה דגלים או כרזות נושאות מסרים, המשקפים את רוח התקופה שאופיינה בתנודותיות ובחוסר ודאות. בהמשך יצא אייטקין אל מרחבי העיר השוממה ובשיתוף פעולה עם להקת המחול LA Dance Project יצר סדרה של מופעים באזורי תעשייה נטושים בלוס אנג'לס ותרגם אותם למיצב וידאו תלת־ערוצי. עבודות הבדים שהכין מכסות את גוף הרקדנים הנעים בעיר כרוחות רפאים, ועבודת הווידאו מפיחה חיים סוריאליסטיים באתרים הדוממים ומטעינה אותם באנרגיה מהפנטת.

ארקדיה: האם יש גן־עדן?

האולם ע"ש פרד'ס' ודלה וורמס
האוצרת: שלומית שטיינברג

מ-10.11.22

פרנסואה בושא, אלגוריה של סתיו: פוטי משחק עם עז, 1730 בקירוב, צבעי־שמן על בד, עיזבון אלקסיס גרגורי, ניו־יורק, לידידי מוזיאון ישראל בארה"ב

ארקדיה, ארץ הרועים היוונית, תוארה באמנות אירופה לא רק כמקום גאוגרפי ממשי אלא כמחוז פסטורלי ושלו, שנימפות, סאטירים וקופידונים דרים בו בכפיפה אחת עם בני־אדם וחיות. העת המופלאה והדמיונית הזאת כונתה גם "תור הזהב", משום שלא היו בה מחלות ומלחמות והשלום וההרמוניה שררו בה. מאות שנים ובעיקר במאה ה־17 וה־18 ניסו ציירים, רשמנים ודפוסים ברחבי אירופה לתאר את האידיליה הזאת ביצירותיהם, לא פעם בהשראת נופי דרום איטליה שטופי השמש. בתערוכה יצירות מאת אמני המופת אניבלה קראצ'י, פרנסואה בושא, ז'אן־אונורה פרגונר ואחרים.

מרב קמל וחליל בלבין: מיצי מרה

ביתן העיצוב
האוצרים: סניה סירקוביץ ואמיתי מנדלסון
קטלוג בעברית ובאנגלית

מ-17.1.23

בתערוכה המשותפת של צמד האמנים הצעירים והבולטים מרב קמל וחליל בלבין מכסים את הקירות רישומים עלילתיים ופנטסטיים, ופסלים היברדיים המוצבים בחלל עונים להם כהד. יחד הם מעמידים מיצב רבת־חומי ויוצרים עולם שהוא לעיתים עדין ופיוטי, ולעיתים פרוע, מצחיק וחסר גבולות. התערוכה נוגעת במציאות העכשווית – האישית והמקומית אך גם הקולקטיבית והאוניברסלית – ומציעה שילוב חד־פעמי של מאפיינים אבסורדיים, ארוטיים ומיסטיים, ושל צורות ונושאים שזורמים זה לתוך זה כבמעין דהירה של התודעה.

כלבת עטינים כתומה, 2020, עץ ואריג, רכישה בנדיבות קבוצת "כאן עכשיו" לרכישת אמנות ישראלית

צבי טולקובסקי: צליינות בארץ הקודש

חדר חגית
האוצרת: רונית שורק

מ-28.2.2023

הצליינות המודרנית של צבי טולקובסקי היא סדרת מסעות דמיוניים, ה"מתועדת" בהדבקים ובספרים־אמן, שדמויות גרוטסקיות מככבות בהם ולצידן כיתובים אירוניים. הסדרה מבוססת על ההיסטוריה המקומית ועל הפוליטיקה העכשווית. טולקובסקי פועל כ"צייד-לקט", שתר אחרי מסמכים וחפצים המזוהים עם ארץ ישראל (ישראליאנה) ושמורים בזיכרון הקולקטיבי ובזיכרונות ילדותו, שואב מהם השראה או מטמיע אותם בעבודותיו. היצירה והאספנות משמשות אותו כדי לבחון שאלות פוליטיות, היסטוריות ומוסריות הנוגעות לחיינו ולהתמודדות עם האבסורדים שהוא מוצא בהם.

צבי טולקובסקי, מתוך ספר האמן "צליינות בארץ הקודש", 2016, צבעי־מים, דיו והדבק על נייר עשוי ביד

אביגדור אריכא: פרקי מלחמה

חדר חגית
האוצרת: נירית שרון דבל
קטלוג בעברית ובאנגלית

עד 11.2.23

אביגדור אריכא, אזור לפואמה "משא אהבתו ומיתתו של הקורנט כריסטוף רילקה" מאת ר"מ רילקה, דיו על נייר, רכישה מאת האמן, פריז

שלושה פרקים מתוך עשור בחייו של הצייר אביגדור אריכא (1929-2010) מציגים את חוויותיו כנער במלחמת העולם השנייה, כחייל צעיר במלחמת העצמאות וכאמן שאייר יצירה ספרותית המתארת את המלחמה בין האוסטרו-הונגרים לתורכים ב־1663. בפרק הראשון מוצגים רישומי העיפרון שרשם ב־1943 במחנה מגורשים בטרנסניסטריה, בפרק השני חיתוכי־העץ "דפי מלחמה 49-1948", ובפרק השלישי רישומי ההכנה הרגישים והטעונים ל"משא אהבתו ומיתתו של הקורנט כריסטוף רילקה" מאת ריינר מריה רילקה שראו אור בהוצאת תרשיש ב־1952. התערוכה מתארת את המעבר מהנער המתעד ברישום נוקב את שראות עיניו לאמן המתאר באופן לירי מלחמה רחוקה.

פאול קלה: יוצא מהקו

אולם קיי הילמן
האוצרת: נירית שרון דבל

עד 7.3.23 ▶▶

פאול קלה, סופה של אגדה, 1932, דיו על נייר מודבק על קרטון, מתנת יאן ואלן מיטשל, ניו־יורק, באמצעות קרן התרבות אמריקה-ישראל

התהליך של מתן צורה לדבר, כתב האמן והתאורטיקן פאול קלה, הוא זה שקובע את הצורה המוגמרת, וחשיבות התהליך עולה על תוצאתו. קלה התכוון להשפעתם המשמעותית של החומרים והטכניקה שהאמן משתמש בהם על יצירת האמנות. ואכן, בניסונו להבין את האפשרויות השונות שכל טכניקה פותחת בפניו, הוא התנסה במגוון טכניקות וסגנונות: מן האקספרסיוניזם, לקוביזם ומן הסוריאליזם למופשט. תצוגה זאת מאוסף המוזיאון מבקשת להציג את עבודתו של קלה (1879-1940) בצבעי־שמן, בצבעי־מים ובגואש, ומתמקדת במשחקו בקו ובכוחו לספר סיפור בצורה נאיבית וראשונית.

חלומות נודדים: משענות ראש מאפריקה

האולם לאמנות אפריקה ע"ש פיית'־דוריאן ומרטין רייט
האוצרת: יעל אשל
קטלוג בעברית ובאנגלית

בני צ'ונגה, דרום־אפריקה, סוף המאה ה־19 עד ראשית המאה ה־20, עץ מגולף, מתנת ד"ר שלום סלומון וולד, ירושלים

הצורה, הגילוף המוקפד והגימור המלוטש של משענות הראש מעידים על תפקידן העיקרי: לתמוך בראש ולהגן על התטרקות בזמן השינה. בתרבויות מסוימות סימלו התטרקות המורכבות מעבר משלב חיים אחד למשנהו, ומשום שנועדו להישמר זמן רב היה צורך להגן עליהן. רוב המשענות נועדו לגברים בחברות כפריות ממזרח אפריקה ומרכזה, שתלויים לפרנסתם בבעלי־חיים, ולעיתים קרובות נודדים בעקבות מים ושטחי מרעה. כמו חפצי יומיום אחרים באפריקה, המשענות שימשו גם למטרות אחרות: מסירת מידע על זהות בעליהן, מעמדו החברתי והעדפותיו האישיות, ותיורך לעולם הרוחות והאבות הקדמונים. התערוכה מציגה את אופן השימוש במשענות, צורתיהן ועיטוריהן, ומתייחסת לשינוי החברתי והתרבותי בעשורים האחרונים, אשר השפיע על תפיסתן ועל השימוש בהן. לצידן מוצגים חפצים אישיים אחרים, שגם הם משקפים היבטים שונים של בעליהם ומשמשים סמלי זהות או מתווכים רוחניים.

מוניו גיתאי וינרויב: מחשבות אדריכליות

האוצרים: רמי טריף ותמנע זליגמן
קטלוג בעברית ובאנגלית

מ־26.11.22 ◀◀

שרטוטים רעיוניים ותוכניות אדריכליות משולחנו של האדריכל הישראלי, מוניו גיתאי וינרויב (1909-1970), השמורים באוסף מוזיאון ישראל, מציגים את השתלשלותם של שני פרויקטים שונים שתכנן: אחד, אתר זיכרון לאומי, "יד ושם", שהוא החל לתכנן כבר ב־1942 עם שותפו אל (אלפרד) מנספלד אך לא התממש, והשני - תערוכה שעיצב לביתן ההתיישבות החקלאית ב"יריד המזרח" בשנת 1936 ופניה אל הקדמה. עוד בתערוכה, עבודות של סטודנטיות מן המחלקה לארכיטקטורה במרכז האקדמי לעיצוב ולחינוך ויצו חיפה, המגיבות על אחד משיאי האדריכלות הברוטליסטית בישראל - שיכון עצום שתכננו וינרויב ומנספלד בשכונת רמת הדר בחיפה. התערוכה מוצגת במסגרת הביאנלה לרישום "רשמים 8".

מוניו גיתאי וינרויב ואל (אלפרד) מנספלד, הצעה לתכנון "יד ושם": מבט על, 1947, דיות וגרפיט על נייר העתקה, מתנת משפחת גיתאי וקרן מוניו גיתאי וינרויב

זוהר גוטסמו, נופל זקם, 2022, בזלת, אוסף האמן

שכבה מופרעת: זוהר גוטסמו באגף לארכאולוגיה

אולמות האגף לארכאולוגיה
האוצרת: סאלי הפטל נוה וטלי שרביט
דפדפות בעברית, בערבית ובאנגלית

מ-15.12.22

מסע אחר בחלליו השונים של האגף לארכאולוגיה שמארח בפעם הראשונה תערוכה של אמנות עכשווית: שבע עבודות פיסול קשורות-מקום (site specific) מאת האמן הישראלי זוהר גוטסמו, שמתכתבות עם המוצגים סביבן ומעוררות מחשבה על היחסים, ההבדלים והדמיון בין הקדום לעכשווי. שם התערוכה השאול מעולם הארכאולוגיה מרמז על סדרת ההתערבויות של האמן בתצוגת הקבע ועל הפרשנות העכשווית, המצטיינת בביקורתיות ובהומור מושחז, שהוא נותן ליצירות מן העבר. גוטסמו עובד במנעד רחב של טכניקות וחומרים ומתרכז באלה שמקורם בעולם העתיק. עבודותיו נעשו בתגובה על המוצגים שהוא מצא בהם עניין מיוחד מבחינת תוכנם, סגנונם, האיקונוגרפיה שלהם והקשריהם ההיסטוריים-תרבותיים, והן עוסקות בנפש האדם, פגמיו וחולשותיו, וגם במושגים תוך-אמנותיים כגון: העתק, שחזור וניכוס תרבות.

התקשמות: תכשיטים ועיטורי גוף פרהיסטוריים

אולם ביירון ודורותי גרסון • תרומת קרן ויליאם דוידסון
האוצר: אחיעד עובדיה • קטלוגים בעברית ובאנגלית

עד 15.4.23

הצורך להתקשט מעיד על התפתחות המודעות העצמית של האדם. בני כל החברות האנושיות עונדים תכשיטים, מקשטים את בגדיהם או צובעים את העור ומקעקעים אותם. הם עושים זאת כדרך לביטוי העצמי, כאמצעי ליצירת זהות קבוצתית ולמשיכת בני ובנות זוג, להגנה ולזיכרון. תכשיטים עשויים להעיד על מגדר, גיל, מעמד חברתי, הישג מיוחד, ובמקרים רבים על כמה דברים יחד. התערוכה מציגה את ההתקשטות האנושית מראשיתה לפני כ-120 אלף שנה - עם העדות הקדומה ביותר מחוץ לאפריקה לתכשיט תלוי - ועד לתקופה הכלקוליתית לפני כ-6,500 שנים. ממצאים נדירים נוספים שופכים אור על קעקועים וצביעת גוף, שהיו נפוצים מאוד אך נעלמו כמעט כליל מן התיעוד הארכאולוגי, ומוצגים אתנוגרפיים מלמדים על דרכי השימוש בתכשיטים בחברות הקדומות.

מחרוזת נטיפות, מערת היונים, התרבות הנטופית,
14,500 שנים בקירוב לפני זמננו, עצם, רשות
העתיקות

המשתה

אולם בלה והרי ווקסנר
האוצרת: נורית גשן
קטלוגים בעברית ובאנגלית

מ-2.3.23

כמו בימינו, גם בעת העתיקה היה למשתה או לסעודה המלכותיים תפקיד חברתי-פוליטי מכריע בביסוס מעמדו של השליט והאידיאולוגיה שלו. באמצעות הפצים, תיאורים איקונוגרפיים, ממצאים כתובים וממצאים אורגניים (שאריות מזון) התערוכה משרטטת את הכללים החברתיים שנהגו בסעודות המלכות במזרח הקדום משנת 2700 עד 400 לפני הספירה בקירוב. הסעודות והמשתאות נחלקו לשני סוגים: אחד המוני, שבו הזמינו המלך או המנהיג הרוחני את המון-העם לחגוג ניצחון צבאי, הישג משמעותי או טקס דתי. במשתה מן הסוג הזה היה על השליט לעמוד בציפיות אורחיו. אם הצליח, התחזק מעמדו באמצעות יצירת סולידריות בקרב ההמון, שביססה את תחושת שייכותו ליחידה פוליטית אחת תחת סמכות השליט. לסוג השני, האקסלוסיבי, הוזמנו אנשים נבחרים בלבד והוא הדגיש את ההיררכיה המעמדית בקרב המוזמנים המכובדים מכאן ובקרב אלה שלא זכו להשתתף במשתה מכאן. המבקרים בתערוכה מוזמנים לגלות את מנגנוני הפעולה של המשתה המלכותי בעת העתיקה ולזהות מנגנונים דומים גם בסעודות ממלכתיות בימינו.

פסלון אישה לשה את חומר הגלם
ליצירת בירה, מצרים, המאה ה-21
עד ה-20 לפני הספירה

מוזיאון רוקפלר

הכוכב מעיסול

תלוליות עיסול, ירדן, התקופה הכלקוליתית
המאוחרת, לפני כ-6,000 שנה, תמיח: טיח
וצבענים, רשות העתיקות

התמיח (פרסקו) בן 6,000 השנה, מן מהקדומים בעולם שנוצרו בטכניקה זאת, התגלה בעבר הירדן, צפונית-מזרחית לים המלח. לממצאים שנחשפו סביבו נודעה חשיבות עצומה במחקר הארכאולוגי: הם שהובילו את החוקרים לגבש את מאפיינייה של התרבות הכלקוליתית (כלקוס - נחושת; ליתוס - אבן) - תרבות של חקלאים ורועים, שהולידה את חרשי הנחושת הקדומים בעולם - ולהבדיל אותה מן התקופה שקדמה לה ומזו שבאה אחריה. הכוכב הוא קטע מציור גדול שנמצא מפורק בתוך מבנה מגורים באתר. הוא צויר בגוני אדום, שחור, לבן וצהוב על טיח בהיר. הכוכב בעל שמונה הקרניים, שקצותיהן משרטטים מעגל בקוטר 1.84 מ', סימל כנראה שמש או גרמי שמיים אחרים והיה קשור אולי לעונות השנה ולמעגל החיים או ייצג אלוהות כלשהי. לציור צוירו דגמים גאומטריים נוספים, דמויות ובעלי-חיים. החדר שבו נחשף שימש ככל הנראה לצורכי פולחן וטקסים.

דרך רומית חדשה בנגב

רמת גרפון, העשור האחרון של המאה ה-2 לספירה, אבן
אולם "תחת שלטון רומא"

אבני המיל המוצגות בראשונה מאז גילויין ב-2018 נמצאו בקטע של 7 ק"מ שלא היה מוכר עד כה, בין מצד מחמל למצד גרפון, על דרך הבשמים הנבטית שחיברה בין מצפה רמון לעבדת שבנגב. בזמן שלטון רומא בארץ ישראל נסללו עשרות דרכים לאורכה ולרוחבה. הן שימשו לשינוע גייסות הצבא הרומי, להובלת דואר וסחורות ולשירות הציבור וסומנו באבני מיל: עמודים קטנים, שנקבעו במרווחים קבועים, ועליהם כתובות שציינו לא רק את המרחק מן העיר הקרובה - במקרה זה חלוצה - אלא גם את שמות השליטים שהם הוצבו בזמנם. לצד אבני המיל מוצגות צלמיות נבטיות של גמל וסוס - בהמות המשא ששימשו בדרך הבשמים, ואלפי מטבעות שנמצאו בעיר הנבטית ממשית.

מוצגים מיוחדים

פיתוס ממגורה ענק

דלהמיה, עמק הירדן, לפני 5500-6500 שנה, חרס,
רשות העתיקות
אולם התקופה הכלקוליתית

קנקני ענק כגון זה, שנמצאו באתרי עמק הירדן, היו ממגורות - "אסמי" תבואה שהוטמנו ברצפת חדר. יוצריהם עיצבו אותם מחוליות שהונחו זו על גבי זו, הנראות בבירור מבעד לקווי השבר המאוחרים. את פני הכלי עיטרו בעיטור חבל שהקדר הידק בבהונותיו. ידית מדף פנימית ונסתרת שימשה כפי הנראה מדרגה שאפשרה ירידה לתוכו. גובה הקנקנים עד 1.50 מטר יוצא־דופן, וכשהיו מלאים הם הכילו כטונה גרעינים - כמות המספיקה לכלכלה שנתית של משפחה, שהעניקה ביטחון כלכלי ושחררה יחידים וקבוצות לעסוק במלאכות מורכבות ולפתח את עולמם הרוחני.

פסל ספינקס נשי

עומרית, מערב הגולן, המאה ה-2 עד ה-3 לספירה,
שיש מהאי פארוס
אולם "יוונים, רומאים ויהודים"

הספינקס, יצור־כלאיים מיתולוגי, תואר פעמים רבות בעולם היווני־רומי בגרסתו הנשית כאישה מכונפת וחשופת חזה שאחוריה אחורי אריה ומשמעותיה סותרות: מפלצת קוטלת ומזרת אימה מצד אחד ודמות מגינה ומקור לחוכמה וידע נסתר מצד אחר. עם הזמן, איבד הספינקס מקצת מכוחו הפולחני והיה לפריט דקורטיבי. הפסל השמור להפליא, שנמצא בחורבות מקדש פגאני, באתר עומרית שלרגלי הר החרמון, מוצג לקהל בפעם הראשונה לאחר שימור במעבדות המוזיאון. הוא הגיע לעומרית ממרכז גילוף שיש באסיה הקטנה ושימש במקורו עיטור לרהיט או דמות מגינה בכניסה למקדש.

האגף המזרחי החדש ("מדרש") בבית־הכנסת של חלב, 1947
באדיבות אורה ואברהם הבר, ירושלים

בחזרה לחלב: ביקור וירטואלי בבית־הכנסת העתיק

מרכז המידע לאמנות ותרבות יהודית ע"ש אן ואיזידור פאלק
האולם לתשמישי קדושה ומצווה ע"ש מרק ריץ'
האוצרת: רויטל חובב

ביקור וירטואלי בבית־הכנסת של הקהילה היהודית
המשגשגת בחלב שבסוריה, אשר נחרב והוקם מחדש כמה
פעמים במהלך הדורות, עד שנהרס כליל ב־2016 במלחמת
האזרחים. בבית־כנסת זה נשמר כתב־היד העתיק ביותר
של התנ"ך השלם המוכר לנו, "כתר ארם־צובא", לפני
שהוברח לארץ. הביקור הווירטואלי מבוסס על תצלומי
בית־הכנסת בשיא תפארתו אשר צולמו ב־1947, ימים
אחדים לפני ההכרזה באו"ם על הקמת המדינה וחלוקת
הארץ, הפרעות שהתרחשו בחלב בעקבותיה והרס בית־
הכנסת. בזכותם, בבית־הכנסת קם לנגד עינינו ואנחנו
"משוטטים" בין כתליו: באולמות התפילה הפנימיים
והחיצוניים ומול שבעת ההיכלות שספרי התורה נשמרו
בהם. סיפור קהילת ארם־צובא שבית־כנסת העתיק היה
מקור גאוותה ותשמישי קדושה האופייניים לקהילות
היהודים בסוריה מוצגים אף הם להשלמת התמונה.

לבוש לנצח: גלגולם של תכריכים בתרבות היהודית

אולם בלה והרי ווקסנר
האוצרת: אפרת אסף-שפירא
קטלוג בעברית ובאנגלית

מ־2.3.23 <<

תכריכים הם הבגדים שבהם מלבישים את המת ואיתם
קוברים אותו. האם יש הבדל בין תכריכי נשים לתכריכי
גברים? מה הקשר בין חתונה לתכריכים? ומהי "חגיגת
תכריכים"? אילו בדים משמשים לתכריכים ומדוע הם
לבנים? מי מופקד על הכנתם? באיזה שלב בחיים מכינים
אותם? ... התערוכה, מאוספי התכריכים המסורתיים
ששימשו את קהילות היהודים בארצות השונות, משיבה
על שאלות אלה ושאלות רבות אחרות, שהתשובות
עליהן מלמדות על החיים דרך טיפולם במתים, ומציגה גם
פרשנויות חדשות ואמנותיות לעיצוב תכריכים.

פריטים ממערכת תכריכים לאישה, פרנקפורט על מיין, גרמניה,
סוף המאה ה־19 עד ראשית המאה ה־20, אריג פשתן ותחרה, מתנת
משפחות שנהב, מילר, שרגאי וגליק, ישראל, לזכר רחה המבורגר

בובה-ילדה-כלה

מוצג
מיוחד

אולם אירן ודוד סלה
האוצרת: אפרת אסף-שפירא

נישואין בגיל רך היו נפוצים ברחבי העולם לפני התארכות
תוחלת החיים במאה ה־20. באוסף האגף לאמנות ותרבות
יהודית שמורה קבוצה גדולה של בובות כלה, בעיקר
ממרוקו ומתימן, שילדות שיחקו בהן והן נועדו כנראה
לרכך את המעבר לחיי נישואין. לצד הבובות מוצגות
תלבושות כלה ממרוקו ותימן שדגם מוקטן שלהן נראה
על הבובות וכן תצלומי ארכיון וטקסטים מקהילות שונות
באירופה, באסיה ובצפון אפריקה שעוסקים בנישואין
בגילאים מוקדמים.

נעם ויינר, "ככה באתי לעולם", 2021

איור זה כל הסיפור

ספריית האיור
האוצרת: אורנה גרנות

מ-7.11.22

איך נראה הרב קוק כשהיה ילד קטן ואיך מציירים סבתא שסורגת את נכדיה ואז פורמת אותם? איך מאיירים משפחה ממהרת ומה קורה כשילד בא לעולם?...

התערוכה מציגה את איוריהם של **זוכי פרס מוזיאון ישראל לאיור ספרי ילדים לשנת תשפ"ב**, עמית טריינין, נעם ויינר, נורית גרוס רוני פחימה, ואת רישומי ההכנה לאיורים המגלים את ניסיונותיהם, התלבטויותיהם, גרסאותיהם ובחירותיהם בדרך אל היצירה המוגמרת. בעבודתם תרגמו המאיירים את מילות הסופרים (נתי בית, שוהם סמיט, אבירמה גולן ואורי אורלב) וכבמעשה קסם בראו עולמות שלמים באמצעות רצף תמונות עתירות דמיון, מעוף והשראה. לצד האיורים ורישומי ההכנה מוצגים גם המכתבים שכתבו הזוכים וציירו לרגל זכייתם בפרס.

הענקת הפרס ופתיחת התערוכה ב־6.11.22, ב־6 בערב, בספריית האיור ובאודיטוריום אגף הנוער.

עיצוב הידיעון: עידן ועקנין

זכויות יוצרים

© משפחת האמן אריכא (עמ' 30); © המוזיאון הלאומי, ניו דלהי (עמ' 29); © נעם וינר © כנרת זמורה, דביר - מוצאים לאור בע"מ, תשפ"א (עמ' 41); © זכויות כל היצירות האחרות שמורות ליוצריהן

מקורות התצלומים

© מוזיאון ישראל, ירושלים ע"י זוהר שמש (על העטיפה, עמ' 6, 9, 10, 16, 30, למטה, 31, למטה, 35, למעלה, 36, מימין, 40), אלי פוזנר (עמ' 32, למטה, 33, 34, 35, למטה, 37, מימין, 38), ולדימיר נייחין (עמ' 36, משמאל), לורה לכמן (עמ' 37, משמאל), אולג קלשניקוב (עמ' 39, למטה), אלעד זגמן (עמ' 12), אנה קפלן (עמ' 14), אדם רייך, ניו יורק (עמ' 30, למעלה); © מוזיאון ישראל, ירושלים (עמ' 32, למעלה) © דויד קלארבוט, באדיבות גלריות אסתר שיפר, ברלין, ושון קלי, ניו יורק (עמ' 27); © סיגלית לנדאו (עמ' 28, למעלה, גב החוברת); © דאג אייטקין, באדיבות גלריה 303, ניו יורק; ויקטוריה מירו, לונדון; גלריה אווה פרונהובר, ציריך; וריגן פרויקטס, לוס אנג'לס (עמ' 28, למטה); © המוזיאון הלאומי, ניו דלהי (עמ' 29); © מרב קמל וחליל בלבין (עמ' 31, למעלה)

סודות

אולמות ויינשטיין ובנינגסטון
האוצרת: מיכל ברושי-נחמני

עד 11.3.23

בין גיל שלוש לארבע ילדים מגלים עובדה מסעירה: אף אדם לא יכול לדעת מה הם חושבים, אפילו לא אימא! במקביל הם מבינים שהמבוגרים מסתירים מהם סודות ומתחילים לעקוב בסקרנות אחר התנהגותם כדי לפצח אותם. ככל שהם מתבגרים, מתפתחים אמצעי הסתרת הסודות שלהם (מטמונים, מגירות נסתרות, יומנים נעולים), הם יוצרים לעצמם אנשי סוד, וכדי להבין את המציאות הכאוטית שסביבם, הם מתעניינים ב"סוד היקום", "סוד החיים הטובים", "סוד האהבה" וכו' ממש כמו המבוגרים.

התערוכה של אגף הנוער והחינוך לאמנות לשנת 2022-2023 מציגה את ההיבטים האישיים, החברתיים והדתיים של הסודות בחיינו. המבקרים בה מוזמנים לערוך מסע בעקבות פריטים מאוספי האמנות, הארכאולוגיה והאמנות והתרבות היהודית של המוזיאון הקשורים בסודות, לגלות מידע עליהם ולשמע "סודות" בעזרת אביזרים אינטראקטיביים. התצוגה שופכת אור גם על אזורים בעבודת המוזיאון שמוסתרים בדרך כלל מעינו של המבקר, כגון המחקר שחשף את ההיסטוריה הסודית של מוצגים ופענוח מידע נסתר הצפון במוצגים בעזרת אמצעים טכנולוגיים.

קבוצת "כאן עכשיו" לרכישת אמנות ישראלית

קבוצת "כאן עכשיו" לרכישת אמנות ישראלית עכשווית, המשתייכת לאגודת הידידים של מוזיאון ישראל בארץ, פועלת במקביל לקבוצות רכישה של ידידי המוזיאון באירופה ובארצות-הברית. בזכות פעילותה הנמרצת מוזיאון ישראל הוא בעליו של אחד מאוספי האמנות הישראלית החשובים בעולם. ב-12 השנים האחרונות הסתכמה תרומתם של חברי הקבוצה ב-8.5 מיליון שקלים (!) וברכישתן של 180 עבודות חשובות מאת אמנים ישראלים מובילים. רובן הוצגו בתערוכות משמעותיות. פעילות הקבוצה לא רק מעשירה את אוסף המוזיאון, אלא מעודדת אמנים צעירים בראשית דרכם, ורכישותיה הן נדבך חשוב בייעודו של מוזיאון ישראל כמוסד מוביל וכביתן של עבודות נבחרות, המייצגות נאמנה את התפתחות היצירה האמנותית בישראל.

בשנה הקרובה ישתתפו חברי הקבוצה ב-10 מפגשים, רובן עם אוצרי המוזיאון: תמי מנור-פרידמן, אוצרת ראשית לאמנויות; אמיתי מנדלסון, אוצר בכיר וראש המחלקה לאמנות ישראלית; טניה סירקוביץ', אוצרת בכירה וראש המחלקה לרישומים והדפסים; וגלעד רייך, אוצר המחלקה לצילום. בכמה מפגשים יוצגו לפנייהם העבודות שהאוצרים מבקשים לרכוש בתרומתם. בנוסף, ייערכו סיורים מודרכים עם אוצרים בתערוכות ובמחסני האמנות של המוזיאון וביקורי סטודיו ושיחות עם אמנים מובילים בארץ. גולת הכותרת תהיה נסיעה מיוחדת לאירוע אמנותי בחו"ל, שאנו יוזמים אחת לשנה.

ההצטרפות לקבוצת "כאן עכשיו" כרוכה בתרומה שנתית של 15,000 ₪ המיועדת לרכישת העבודות (ונחשבת הוצאה מוכרת לצורכי מס). ההצטרפות מקנה חברות באגודת ידידי המוזיאון והשתתפות בפעילויותיה וכרטיס "גוגנהיים ארט-פסט", המאפשר כניסה חופשית והנחות במוזיאונים ברחבי העולם ובהם מוזיאון גוגנהיים, טייט בלונדון ורנה סופיה במדריד. יושב-ראש הקבוצה הוא אדוארד שטרנגולד.

אגודת ידידי מוזיאון ישראל

שוקדת על טיפוח הקשרים בין המוזיאון ובין קהילת שוחרי האמנות הארכאולוגיה והאמנות היהודית בארץ. האגודה פועלת לקירוב חבריה לפעילותו הענפה והמגוונת של המוזיאון ונעזרת בהם לקידומו ולהפצת דברו לציבור הרחב. המצטרף לאגודה יכול לבחור להיות ידיד, פטרוני ישראלי, פטרוני בינלאומי או נוטר וליהנות ממגוון הזכויות הנלוות לכל מעמד.

זכויות כל הידידים

- ← ארבעה כרטיסי חבר באגודה שמקנים כניסה חנים למוזיאון ישראל, להיכל הספר, למוזיאון רוקפלר לארכאולוגיה ולבית טיכו, ותקפים לשנה מיום התשלום
- ← הדרכות אוצרים בתערוכות החדשות, מחוץ לשעות הביקור הרגילות
- ← סיורים מודרכים בחו"ל וביקורים באוספים פרטיים שם (בתשלום)
- ← ביקורים קבוצתיים במוזיאונים ובאוספים פרטיים בארץ
- ← מפגשים עם אמנים ישראלים
- ← הזמנה להשתתף באירועי המועצה הבינלאומית של המוזיאון (בתשלום)
- ← הנחה במחירי קונצרטים, הצגות ומופעים הנערכים במוזיאון
- ← הנחה בחנויות המוזיאון, בבתי הקפה ובמסעדות, לרבות זו שבבית טיכו
- ← הזמנה לכל הפתיחות הרשמיות של תערוכות המוזיאון
- ← קבלת ידיעון המידע החצי-שנתי של המוזיאון
- ← שימוש בספריית המוזיאון

זכויות נוספות

- ← **ידיד** (1,500 שקלים לשנה)
- ← **פטרוני ישראלי** (4,000 שקלים לשנה) + ציון שם הפטרוני בשנתון המוזיאון המופץ ברחבי העולם
- ← **פטרוני בינלאומי** (12,000 שקלים לשנה) + ציון שם הפטרוני בשנתון המוזיאון + כניסה זוגית חנים לכמה מוזיאונים חשובים בעולם
- ← **נוטר** (30,000 שקלים לשנה) + ציון שם הנוטר בשנתון המוזיאון ולמשך שבוע בכניסה הראשית למוזיאון כנותן חסות לכניסת ילדים, סטודנטים, חיילים, בעלי צרכים מיוחדים וגמלאים + כניסה זוגית חנים לכמה מוזיאונים חשובים בעולם

להצטרפות, נא סרקו את הקודר
לשאלות ופרטים נוספים, טלפנו
02-6708815, 02-6771344

המעוניינים להצטרף לקבוצה, מוזמנים לשוחח עם מנהלת אגודת הידידים,
לאה רוטשטיין, טל' 02-6708815, 052-3364441.

